



Yenilikçi Tarih Öğretimi Hizmet İçi Eğitim Programının Öğretmen Görüşlerine Dayalı Olarak Değerlendirilmesi*

Serkan KELEŞOĞLU** Emine Özlem YİĞİT***

(Başvuru tarihi Şubat 17, 2017 –Kabul tarihi Haziran 19, 2017)

ÖZ. Tarih öğretiminde en önemli sorunlardan birisi dersin ezbere dayalı bir ders olarak algılanması ve bu nedene bağlı olarak anlatıma dayalı gerçekleştirilmesidir. Öğretim programlarında yer alan içeriğin genişliği ve sınav odaklı eğitim bu durumun kendi içinde yeniden üretimine neden olmakta ve öğretmenleri bilgi aktaran teknikerler haline dönüştürmektedir. Bu araştırmanın amacı, Muş ilinde görev yapan öğretmenlere yönelik gerçekleştirilen 30 saatlik “Yenilikçi Tarih Öğretimi” başlıklı hizmet içi eğitim programının öğretmen görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmesidir. Öğretmen görüşme formları aracılığıyla toplanan veriler içerik ve betimsel analiz teknikleri ile analiz edilmiştir. Araştırmada, öğretmenlerin eğitim programını etkili olarak değerlendirdikleri, yenilikçi tarih öğretimi yöntem ve tekniklerinin okullarında uygulamaları sırasında öğrenci hazırbulunuşluğu, okulun fiziksel yapısı, ekonomik eksiklikler, ders sürelerinin yetersizliği, öğretim programını yetiştirme kaygısı yaşama sorunları ile karşılaşabileceklerini düşündükleri sonuçlarına ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Yenilikçi Tarih Öğretimi, Hizmet İçi Eğitim, Program Değerlendirme.

* Bu çalışma 1-3 Eylül 2016 tarihinde Muğla’da 4. Uluslararası Tarih Eğitimi Sempozyumunda bildiri olarak sunulmuştur.

** Serkan Keleşoğlu, Arş. Gör. Dr. Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı, Ankara Üniversitesi
E-mail: skelesoglu1907@gmail.com, Orcid Number: 0000-0002-1208-6919

*** Emine Özlem Yiğit, Doç. Dr. Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı, Abant İzzet Baysal Üniversitesi
E-mail: ozlem1406@hotmail.com, Orcid Number: 0000-0002-3362-3437



Evaluation of Innovative History Teaching In-Service Training Program Based on Teacher Opinions*

Serkan KELEŞOĞLU** Emine Özlem YİĞİT***

(Received February 17, 2017 – Approved June 19, 2017)

ABSTRACT. One of the important issue in history teaching is that the lesson is perceived as memorization and due to this, history is taught with telling. Education focused on high stakes tests and extensiveness of the curriculum cause reproduction of issues and transform the teachers to technicians who are narrators. The aim of this research is to evaluate the effectiveness of the in service education, called “Innovative History Teaching”, which driven thirty lessons. In that descriptive equalitative research, data collected from teachers are analyzed by content and descriptive analysis. The teachers stated that the curriculum was efficient and in the process of innovative history teaching methods, they faced with issues which are root in preparedness of student, physicalstructure of school building, economical, poorness of timing, the anxinty of finishing the curriculum.

Keywords: Innovative history teaching, In service education, Curriculum evaluation.

* This study was presented in the 4th International Symposium on History Education in Muğla on 1-3 September, 2016.

** Serkan Keleşoğlu, Research Assistant Dr. Department of Social Studies Education, Ankara University. E-mail: skelesoglu1907@gmail.com, Orcid Number: 0000-0002-1208-6919

*** Emine Özlem Yiğit, Associated Prof. Department of Social Studies Education, Abant İzzet Baysal University. E-mail: ozlem1406@hotmail.com, Orcid Number:0000-0002-3362-3437

SUMMARY

Purpose and Significance: In this study, Innovative History Teaching In Service Program which was planned and designed for history teachers is evaluated in the context of teachers opinions and following questions are searched for an answer: 1. What are the teachers' opinions about Innovative History Teaching In Service Program? 2. What are the teachers' opinions about innovative history teaching methods and techniques' feasibility in schools. This study is essential for its' characteristics as defining the opinions of teachers for their voluntarily and active participants in inservice training and evaluating the history teaching inservice training program depending on its' participants views.

Method: Based on Eisner's educational criticism model, qualitative research design is used in this research. Innovative History Teaching In Service Program is evaluated through participant teachers' opinions about it and their opinions are presented in themes. This studies' participants are 40 history teachers who were participated in Innovative History Teaching In Service Program which was held in 2014 by Mus National Education Department. All participants of Innovative History Teaching In Service Program are included in this research. Data are collected in 2014 May. Data were collected by semi-structured interview questions and those questions were determined by the researchers. Collected data are analysed through descriptive and content analysis.

Results: While they charged with students for abeyance of different methods and techniques, after this program they began to notice their deficiencies about it. Majority of the teachers evaluated the program as adequate while some of them defines that there would be different subjects in content. Participants stated that, instructors' preparation for the lessons, their communication skills and usage of time effective were positive factors which increased the effectiveness of the program. Participants were pretended as students in the program and majority of the participants responded positively to their student role in the process but some teachers expressed their problems resulting from time, place and bureaucracy.

Discussion and Conclusions: It has seen that teachers thought that Innovative History Teaching In Service Program was met their expectations because they learns different teaching methods and techniques practically in that process and that presented their opinions towards the content they have learned would be effective in solving existing problems. Teachers said that innovative teaching methods could be applicable in class although they mentioned some issues towards students' preparedness, preliminary preparation requirements, rearrangement necessity of the curriculum and students' negative attitudes.

GİRİŞ

Tarih, öğretim sürecinde önemli rol oynayan dersler arasında yer almaktadır. Bu ders aracılığıyla öğrenciler tarih açısından önemli bilgileri edinmenin yanı sıra; düşünme, yorumlama, analiz etme ve sunum becerileri edinmekte ve bu becerileri uygulamaya geçirme olanağına sahip olmaktadır. Söz konusu beceriler sayesinde öğrenciler hem geçmişlerini anlamakta hem de geçmişle bugün arasında ilişki kurabilmektedir. Böylece öğretmenler geleceğe hazırlanma ve bu süreçte rol alma noktasında kendilerini geliştirmektedirler. Geçmişte yaşananlara saygı duymayı öğrenen öğrencilerin kendi kültürlerini ve tarihlerini korumak ve sürdürmek için neler yapabilecekleri konusunda düşünmeye başlamaları beklenmektedir (Quanchi ve So'o, 2003). Ayrıca özellikle Avrupa geneli değerlendirildiğinde, ulusal kimlik inşasında tarih dersinden beklentilerin olduğu görülmektedir (Phillips, 1996). Avrupa dışında Ruanda gibi sömürgeciliğin ve etnik sorunların yaşanmış olduğu ülkeler de etnik temelli soykırımların tekrar yaşanmaması için ortak kimliğin oluşturulmasında tarih dersinden yararlanmaya çalışmaktadır (Buckley-Zistel, 2009). Birçok ülkede ulusal tarihin diğer derslere hâkim olduğunu göstermektedir. 1970'lerde ulusal tarihin ve dolayısıyla "biz"i merkeze alan bakış açısının egemenliği, dünya tarihi ve disiplinler arası konular lehine gerilemiş olsa da, 1980'lerin ortalarından itibaren ulusal tarih tekrar tarih derslerindeki baskın durumuna geri dönmüştür. Özellikle komünizmin sona ermesinin ardından bu ülkelerde ulusal tarihe yönelindiği görülmektedir (Low-Beer, 2003). Ulus devlet inşası sürecinde politikacı ve devlet adamlarının eylemlerine meşruiyet kazandırmak ve bu eylemlerin geçmişteki olayların bir devamı niteliğinde olduğunu göstererek sürekliliği vurgulamak için hemen hemen tüm dünya ülkelerinde tarih eğitiminden yararlanılmıştır (Şıvgın, 2009). Tarih dersine yüklenmiş bir başka işlev ise bu ders aracılığıyla değerlerin kazandırılmasıdır. Değer eğitimi açısından tarih dersi incelendiğinde; milli-manevi, dinî, ahlaki ve sosyal değerlerin oluşturulması ve aktarılmasında önemli katkılarının olabileceği görülmektedir (Demircioğlu ve Tokdemir, 2008).

Tarih öğretimine yönelik tek bir yaklaşım yoktur. Tarih dersinin öğrenciler açısından ilginç ve etkili kılmak amacıyla farklı yöntem ve tekniklerden yararlanılması ve çeşitli materyallerin kullanılması söz konusudur. Dilek ve Soğucaklı Yapıcı (2005) tarafından yapılan çalışmada olduğu gibi tarih öğretiminde öykülerden yararlanılması durumunda, öğrencilerin öyküdeki olayları zihinlerinde canlandırmaları yoluyla içeriğin öğrenciler tarafından yapılandırılması mümkün olabilmektedir. Tarih öğretiminde karşılaşılan sorunların temelinde bu dersin soyut bir şekilde ve öğretmen merkezli olarak ele alınması yer almaktadır. Dolayısıyla farklı

yöntemlerden yararlanılması dersin öğrenciler açısından ilgi çekici bir hal almasına ve tarih dersine yüklenmiş olan işlevlerin yerine getirilmesine katkıda bulunmaktadır. Bu bağlamda geçmişi bugüne taşıyan filmler öğrencilerin motivasyonunu artırmakta ve öğrenmeyi kolaylaştırmaktadır (Demircioğlu, 2007). Tarih öğretiminin okul dışı etkinliklerle de desteklenmesi ve tarih bilinci oluşturmada tarihsel romanlar gibi araçlardan yararlanılması da önemlidir (Şimşek, 2006).

Tarih, geçmişte yaşanmış olayların toplamından ibaret değildir. Bu süreçte gerçekleşmiş olan çok çeşitli ve farklı olaylar, bu olayların yaşandığı koşullar, söz konusu dönemlerde yaşamış ve tarih kapsamında ele alınan olayları doğrudan ya da dolaylı olarak deneyimlemiş insanlar gibi boyutları bulunmaktadır. Bu nedenle tarih derslerinde öğrencilerin bilginin yanı sıra tarihe özgü araştırma ve düşünme becerilerini de edinmeleri gerekmektedir. Tarihi öğrenirken geçmişte yaşanmış olaylar arasındaki ilişkileri mantık süzgecinden geçirmeleri ve bu olayları değerlendirirken tarihçinin kullandığı yöntemleri kullanmaları yani tarihsel muhakeme ve mantıklı düşünme olarak ifade edilen tarihsel düşünme becerilerine sahip olmaları gerekmektedir (Demircioğlu, 2009). Dolayısıyla bu dersin amaçlarına ulaşılabilmesi için, tarih öğretmenlerinin bir tarihçinin olayları ortaya koymada ve açıklamada izlediği yolu bir başka deyişle tarihin doğasını anlamaları sağlanmalıdır (Yılmaz, 2009). Tarih öğretmenleri tarih bilgisiyle birlikte tarih öğretimine yönelik mesleki bilgi ve becerilere de sahip olmalıdır. Öğretmenlerin, öğrencilerine tarih okuryazarlığını kazandırmaları gerektiği düşünüldüğünde öncelikle kendileri buna sahip olmalıdır.

Bu bağlamda öğretmenler tarihteki belli başlı olayları ve bu olayları diğerlerinden önemli kılan özellikleri bilmeli, zaman içindeki değişim ve süreklilik ifadelerini kavrayabilmelidirler. Güven (2014) tarih dersinde, kronolojik düşünme, tarihsel kavrama, tarihsel analiz ve yorum becerilerinin geliştirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca öğretmenler kanıt toplama, bunları sınıflandırma ve analiz etme becerisine sahip olmalıdırlar. Tarihsel dönemlere özgü belli başlı dil özelliklerini fark edebilmeli ve bu dili kullanabilmelidirler. Bir tarih öğretmeni geçmiş ile kendisi ve günümüz dünyası arasında ilişki kurabilmeli, genel geçer kuralları anlayarak bunları tarihsel düzlemde tartışabilmelidir. Tarihle ilgili çalışmalarını bilimsel bir ürüne dönüştürerek sunabilmelidir. Ele alınan konulara ilişkin bugün geçerli olabilecek ahlaki değerlendirmeler yapabilmelidir. Öğretmenler, bir tarihçinin araştırma yaparken kullandığı yöntem, teknikleri bilmeli ve bunları uygulamaya geçirebilmelidir. Temel tarihsel kavramları analiz edebilmeli ve tarihsel bilginin edinilmesi, kullanılması ve paylaşılması için bilişim teknolojilerinden yararlanabilmelidir. Tarihsel akıl yürütme becerisini kullanarak analiz ve sentez yapabilmelidir (Köksal, 2010). Bu nedenle, hangi

öğretim kademesinde olursa olsun tarih öğretiminin etkililiğinin sağlanması için, hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim süreçlerinde öğretmenlerin tarih öğretimi için gerekli bilgi, beceri ve değerleri kazanmaları ve kendilerini sürekli olarak güncellemeleri sağlanmalıdır.

Demircioğlu (2009) tarafından yapılan tarihsel düşünme becerilerine yönelik araştırmanın sonuçları, liselerde görev yapan tarih öğretmenlerinin tarihsel düşünme becerileri hakkında gerek üniversite eğitimleri sırasında gerekse hizmet içi eğitimlerde yeterli bilgi almamış olduklarını ve çoğunluğunun öğrencilere kazandırılacak tarihsel düşünme becerileri ile ilgili bilimsel yayınları takip etmediklerini ortaya koymaktadır.

Güven, Gazel ve Sever (2004) ise, tarih öğretiminde önemli bir yeri olan gezi-gözlem uygulamalarını gerçekleştirme noktasında tarih öğretmenlerinin yöntemi planlama, yönetme ve uygulama sürecinde sorun yaşadıklarını belirtmişlerdir. Tarih öğretiminde ön plandaki materyallerden biri olan haritaların kullanımı konusunda da, Zaman Günel ve Zaman (2011) tarih öğretmenlerinin büyük bir kısmının lisans eğitimleri sırasında coğrafya dersi ile ilgili herhangi bir eğitim almadıkları, harita bilgi ve becerisini önemli bir gereksinim olarak gördükleri, harita bilgi ve becerilerini yetersiz buldukları, mevcut harita bilgi ve beceri yeterliliklerini daha çok kendi bireysel çalışmaları sonucu edindikleri sonuçlarına ulaşmışlardır. Bununla birlikte, Bal (2011) tarafından yapılmış olan çalışma göstermektedir ki öğretmenlerin çoğunluğu tarih öğretiminde karşılaşılan sorunları öğretim programına bağlamakta kendilerine yönelik bir özdeleştiri yapmamaktadırlar. Tüm bunlar tarih öğretmenlerine yönelik hizmet içi eğitimlerin gerekliliğini ve bu eğitimlerinin içeriğinin ve niteliğinin önemini göz önüne çıkarmaktadır.

Araştırmanın Amacı

Tarih öğretmenlerine yönelik planlanmış ve uygulanmış olan yenilikçi tarih öğretimi hizmet içi eğitim programının öğretmen görüşlerine dayalı olarak değerlendirildiği bu araştırma ile aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. “Yenilikçi Tarih Öğretimi Hizmet İçi Eğitim Programı”nın beklentilerini karşılama durumuna yönelik öğretmen görüşleri nelerdir?
2. “Yenilikçi Tarih Öğretimi Hizmet İçi Eğitim Programı”nın içeriğine yönelik öğretmen görüşleri nelerdir?
3. “Yenilikçi Tarih Öğretimi Hizmet İçi Eğitim Programı” eğitimcilerinin yeterliliklerine ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?

4. “Yenilikçi Tarih Öğretimi Hizmet İçi Eğitim Programı”nın öğrenme-öğretme sürecine yönelik öğretmen görüşleri nelerdir?
5. Yenilikçi tarih öğretimi yöntem ve tekniklerinin okullarda uygulanabilirliğine ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?

Araştırmanın Önemi

Hizmet içi eğitim; meslek sahiplerine görevleriyle ilgili bilgi, beceri ve tutumların kazandırılması amacıyla yetiştirilmeleri sürecidir. Bu süreçte kişiler hizmet öncesi eğitimlerinde eksik kalmış bilgi, beceri ve tutumları edinmekte ve bunun yanı sıra kendilerini güncelleme olanağına sahip olmaktadır. Öğretmenlerin hizmet içi eğitim ihtiyaçlarına ilişkin olarak yapılmış farklı çalışmalar bulunmaktadır (Demirel ve Budak, 2003; Çepni ve Küçük, 2005; Tekin ve Ayas, 2006; Bektaş Öztaşkın, 2010; Gültekin, Çubukçu ve Dal, 2010; Metin ve Özmen, 2010; Özdemir, 2010; Ergin, Akseki ve Deniz, 2012; Küçüktepe, 2013; Veenman, Tulder) ve bu tür eğitimlere ilişkin (Veenman, Tulder ve Voeten, 1994; Madden, 2003; Kaya, Küçük ve Çepni, 2004; Gökdere ve Çepni, 2005; Akkuş ve Kadayıfçı, 2007; Karagiorgi ve Charalambus, 2007; Önen ve diğerleri, 2009; Günbayı ve Taşdoğan, 2012; Lavonen ve diğerleri, 2012; Boydak Özkan, 2014).

Öğretmenlerin hizmet içi eğitim gereksinimlerine yönelik olarak yapılmış çalışmalar; öğrenciyi tanıma, rehberlik, sınıf yönetimi, farklı yöntem ve tekniklerin kullanımı, ölçme ve değerlendirme teknikleri gibi farklı konularda hizmet içi eğitimlere gereksinim duyulduğunu ortaya koymuştur. Örneğin Küçüktepe (2013)'nin sınıf öğretmenlerinin hizmet içi eğitim gereksinimlerini öğretmen görüşlerine dayalı olarak ortaya koymayı amaçladığı çalışmada, öğretmenlerin %86,1'i öğretim yöntem ve teknikleri ile hizmet-içi eğitime ihtiyaç hissettiklerini dile getirmişlerdir. Bununla birlikte, Özer (2010)'in 2000'li yılların başlarında Türkiye'de öğretmenlerin hizmet içi eğitimini değerlendirdiği çalışmada, öğretmenlerin büyük çoğunluğunun hizmet içi eğitime gereksinim duyduklarını belirtmelerine rağmen, çok azının bu çalışmalara gönüllü olarak katıldıkları görülmektedir. Dolayısıyla bu araştırma, öğretmenlerin hizmet içi eğitim sürecine gönüllü olarak ve etkin bir biçimde katılımlarının sağlanmasına yönelik görüşlerinin ortaya konulması ve tarih öğretimine ilişkin gerçekleştirilmiş olan hizmet için eğitim programının katılımcıların görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmesi açısından önem taşımaktadır.

YÖNTEM

Yenilikçi tarih öğretimi hizmet içi eğitim programının öğretmen görüşlerine dayalı olarak değerlendirildiği bu araştırma nitel bir çalışmadır. Program değerlendirme, program ile ilgili yargıya varmak, programın etkililiğini arttırmak veya gelecek programlamalara yönelik kararlar almak amacıyla mevcut programların özellikleri ve uygulama sonuçları ile ilgili sistematik bilgilerin elde edilmesidir (Patton,1997).

Çalışmada program değerlendirme modellerinden biri olan eğitsel eleştiri modeli temel alınmıştır. Bu model 1975 yılında Elliot Eisner tarafından geliştirilmiştir. Program değerlendirmenin sadece ulaşılan ve ulaşılamayan hedeflerin ortaya konmasıyla değil, nitel çalışma yöntemleriyle, programın iş görenler ve öğrenciler üzerindeki etkilerinin araştırılması yoluyla da yapılması gerektiği anlatılan bu modelde Eisner değerlendirme sürecini ilk olarak “betimleme”, “yorumlama” ve “değerlendirme” şeklinde üç basamak olarak belirlemiştir. Daha sonra ise bu aşamalara “temalaştırma” basamağını da ekleyerek basamak sayısını dörde çıkarmıştır (Kumral ve Saracaloğlu, 2011). Betimleme aşamasında amaç okuyucunun gözünde bir resim oluşturmaktır. Betimleme, okul veya sınıftaki olumlu ya da olumsuz durumların anlaşılmasını kolaylaştırmalıdır. Yorumlama boyutunda ise açıklama söz konusudur ve betimleme aşamasında göz önüne serilenlerden bir anlam çıkarılmasını, bunların nasıl ve niçin meydana geldikleri üzerine odaklanılmasını gerektirmektedir. Üçüncü boyut olan değerlendirmede eğitsel sürecin, var olduğu haliyle değerlendirilmesi oldukça önemlidir. Bu boyutta, öğrencinin çalışmasının veya sınıf etkinliklerinin eğitimsel anlamda yanlış ya da doğru olup olmadığının belirlenmemesi, yapılan çalışmaların ne kadar sağlıklı ya da sağlıklı olmadığını bilmeden düzenlenmesine neden olmaktadır. Eğitsel eleştiri modelinde son boyut temalaştırmadır. Temalar, durum ya da kişinin ön plana çıkan özellikleridir. Temalar, karşılaşılan durumların süzgeçten geçirilmesiyle ortaya çıkar (Kumral ve Saracaloğlu, 2011).

Eisner’in eğitsel eleştiri modelinden yola çıkılarak bu çalışmada nitel araştırma deseninden yararlanılmıştır. Nitel araştırmalarda, sosyal, psikolojik, kültürel ve fiziksel özelliklere ilişkin çevresel veriler, araştırma sürecinde neler olup bittiği ve bu olanların araştırma grubunu nasıl etkilediğine ilişkin süreçle ilgili veriler veya araştırma grubunun süreç hakkında düşündüklerine ilişkin algılara yönelik veriler kullanılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2004). Nitel araştırma nicel verilerle ulaşılması güç olan anlamların ortaya konulmasına olanak sunmakta (Strauss ve Corbin, 1990) ve ele alınan konunun herhangi bir müdahale olmaksızın gerçek ortamında incelenmesini sağlamaktadır (Patton, 2002). Mevcut durumun ortaya konulmasına yönelik hipotezlerin ve teoriye yönelik açıklamaların geliştirilmesi nitel araştırma aracılığıyla mümkün olabilmektedir (Johnson ve Christensen, 2012).

Araştırma kapsamında uygulanmış olan yenilikçi tarih öğretimi hizmet içi eğitim programının eğitsel sürecinin var olan haliyle değerlendirilmesi amaçlandığı için nitel araştırma deseni kullanılmıştır. Söz konusu hizmet içi eğitim programının katılımcıları olan öğretmenlerin programa ilişkin görüşlerinin alınması ve bunların temalaştırılarak sunulması yoluyla program hakkında bir değerlendirme yapılmıştır.

Çalışmanın Katılımcıları

2014 yılında Muş ili Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından bu ilde düzenlenmiş olan Yenilikçi Tarih Öğretimi Hizmet İçi Eğitim Programı'na katılmış olan 40 tarih öğretmeni bu çalışmanın katılımcılarını oluşturmuştur. Hizmet içi eğitim programının katılımcıları Muş Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından belirlenmiş ve Muş il merkezinde ve ilçelerinde Milli Eğitim'e bağlı okullarda görev yapmakta olan tarih öğretmenleri bu programa katılmışlardır. Bu araştırmanın verilerinin toplanması sürecinde tüm katılımcılar çalışmaya dâhil edilmiştir. Böylece programın tüm paydaşlarının görüşlerinin alınması ve programın değerlendirilmesine yönelik daha fazla veriye ulaşılması amaçlanmıştır. Katılımcıların kimliklerinin korunması amacıyla her bir öğretmene ayrı rumuz verilmiştir.

Mezun olunan bölüm, mesleki kıdem, görev yapılan okulun sosyo-ekonomik durumu gibi değişkenler çalışma kapsamına alınmamış olmakla birlikte, katılımcıların demografik özellikleri hakkında bilgi vermesi açısından bu değişkenlere ilişkin veriler Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

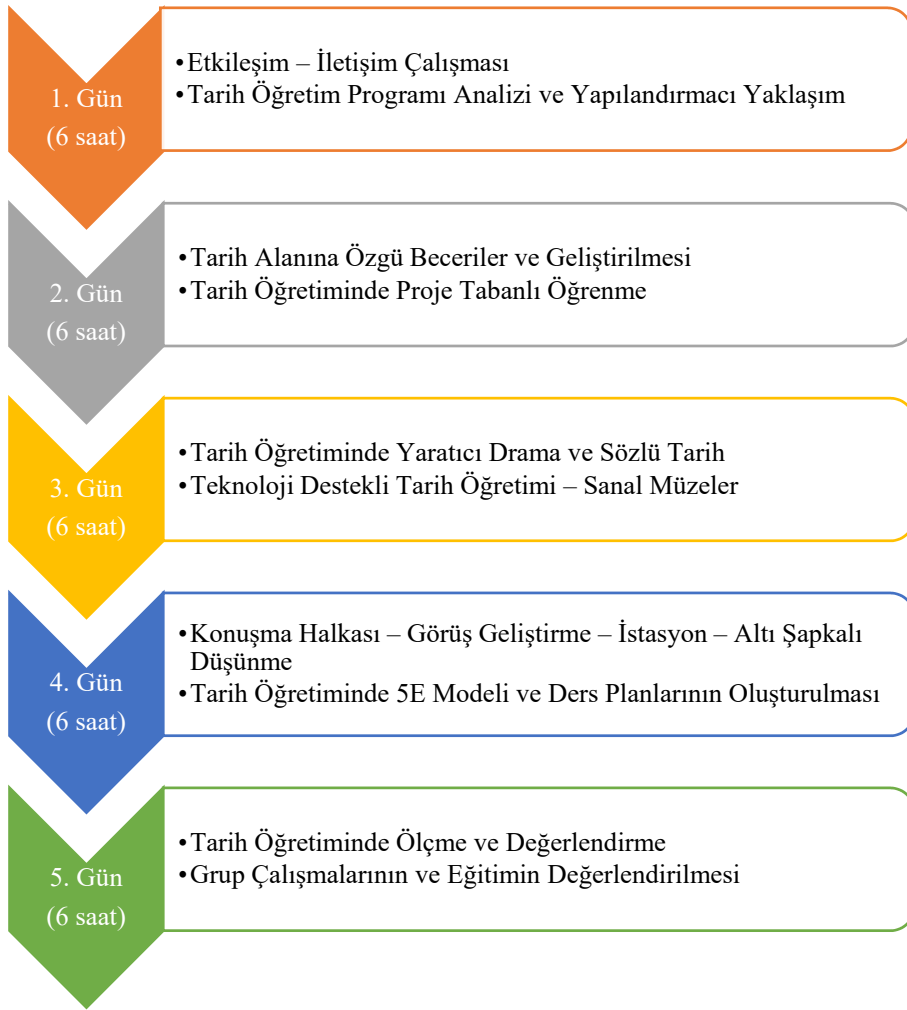
Mezun Olunan Bölüm	Tarih		Tarih Öğretmenliği	
	%72,5		%27,5	
Mesleki Kıdem	1-3 yıl	3-5 yıl	5-10 yıl	10 yıl üstü
	%52	%12	%15	%20
Görev Yapılan Okulun Sosyo-Ekonomik Durumu	Orta SED		Alt SED	
	%52,5		%47,5	

Yenilikçi Tarih Öğretimi Hizmet İçi Eğitim Programının Uygulanması

Tarih öğretmenlerine yönelik tasarlanmış olan hizmet içi eğitim programının içeriği araştırmacılar tarafından oluşturulmuştur. İçeriğin oluşturulmasında yapılandırmacı yaklaşım ve bu yaklaşım doğrultusunda tarih öğretiminde kullanılacak farklı yöntem ve teknikler temel alınmıştır. Tasarlanan hizmet içi eğitim programı günde altı saat olmak üzere beş günlük sürede uygulanmıştır. Araştırmacılar konuları kendi aralarında paylaşmış ve

öğretmenler iki gruba ayrılmıştır. Şekil 1’de görüldüğü gibi katılımcılar her gün iki farklı konuyu uygulamalı olarak ele alma olanağına sahip olmuşlardır. Grupların sabah ve öğleden sonra olmak üzere gerçekleştirilen programda sınıf değiştirmelerinin sağlanması yoluyla, her iki araştırmacı ile de çalışmaları söz konusu olmuştur.

Tarih öğretmenlerine uygulanmış olan Yenilikçi Tarih Öğretimi Programının içeriğini oluşturan oturum başlıkları Şekil 1’de sunulmuştur.



Şekil 1. Yenilikçi tarih öğretimi hizmet içi eğitim programının içeriği.

Veri Toplama Aracı

Yenilikçi Tarih Öğretimi Hizmet İçi Eğitim Programı'nın değerlendirilmesine yönelik açık uçlu soruların yer aldığı bir veri toplama aracı (Öğretmen Görüşme Formu) araştırmacılar tarafından geliştirilmiş ve veri toplama aşamasında bu araçtan yararlanılmıştır.

Program değerlendirme modeli olarak Eisner'in Eğitsel Eleştiri Modeli'nden yararlanılmış olması dolayısıyla programın katılımcılar üzerindeki etkilerinin ortaya konulabilmesi için açık uçlu soruların yer aldığı bu veri toplama aracı kullanılmıştır.

Veri toplama aracının geçerliliğinin sağlanması amacıyla, sorular tarih ve program geliştirme alanlarında uzman üç kişiye gönderilmiş ve bu kişilerin görüşleri alınmıştır. Alınan görüşler doğrultusunda sorular düzenlenmiş ve soruların anlaşılabilirliğinin test edilmesi amacıyla çalışmanın katılımcıları dışında yer alan on tarih öğretmene ön uygulama yapılmıştır.

Ön uygulamadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda veri toplama aracına son şekli verilmiştir. Veri toplama aracındaki sorular aşağıda sunulmuştur:

1. Gerçekleştirilen eğitim beklentilerinizi karşıladı mı? Lütfen açıklayınız.
2. Hizmet içi eğitim programı içeriğinde başka hangi konulara yer verilmesi gerektiğini düşünüyorsunuz?
3. Eğitimcilerin yeterlilikleri hakkında görüşleriniz nelerdir?
4. Hizmet içi eğitimin uygulama yöntem ve teknikleri hakkındaki görüşleriniz nelerdir?
5. Aldığınız hizmet içi eğitimin işlevsel ve uygulanabilir olduğunu düşünüyor musunuz?

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma verileri 2014 yılı Mayıs ayında toplanmıştır. Veri toplama aracı öğretmenlere verilmeden önce araştırmanın amacı kendilerine açıklanmıştır. Araştırma verilerinin çözümlenmesinde nitel verilerin analizi sürecinde kullanılan betimsel ve içerik analizinden yararlanılmıştır. Toplanan verinin özgün formuna sadık kalmak ve araştırmaya katılan bireylerin söylediklerinden doğrudan alıntı yapmak için betimsel analizden yararlanılmıştır. Bu doğrultuda sık tekrarlanan kavramlar ve bu kavramların tekrarlanma sıklıkları ortaya konulmuştur. Elde edilen verilerin anlamsal olarak özüne inmek ve yorumlamak için de içerik analizi kullanılmıştır. Dolayısıyla betimsel analizin ardından içerik analizinden yararlanılmıştır. Öncelikle cümleler ve kelime grupları analiz edilerek satır satır kodlama yapılmıştır (Patton, 2002). Araştırmacılar bu süreçte benzer işlemleri yaparak

verileri bağımsız olarak kodlamışlardır. Bu kodlamalar karşılaştırılarak temalara ulaşılmıştır.

Bu şekilde yapılan veri analizinin güvenilirliği;

Görüş Birliği

----- X 100

Görüş Birliği+ Görüş Ayrılığı

formülü kullanılarak hesaplanmıştır (Huberman ve Miles, 1994). Hesaplamalar sonucunda güvenilirlik % 89 olarak bulunmuştur.

BULGULAR

Araştırma bulguları, oluşturulan ana temalar ve alt temalar doğrultusunda sunulmuştur. Bulguların sunulmasında kodları ve temaları gösteren şekillerden ve doğrudan alıntılardan yararlanılmıştır.

Yenilikçi Tarih Öğretimi Hizmet İçi Eğitim Programının Katılımcıların Beklentilerini Karşılama Durumuna İlişkin Bulgular

Hizmet içi eğitim programları genellikle ihtiyaç analizi çalışmaları yapılmadan merkezi kararlarla gerçekleştirilmektedir. Bu nedenle çalışmada öncelikle katılımcıların eğitimden beklentilerinin karşılanıp karşılanmadığının belirlenmesine çalışılmıştır. Çünkü bu tür eğitimlerin, oluşturulan grubun ihtiyaçlarına göre hazırlanması gerekmektedir.

Öğretmenlerin bu yöndeki yanıtlarından dört temaya ulaşılmıştır. Temalara ilişkin frekans bilgileri Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Katılımcıların Hizmet İçi Eğitim Programından Beklentileri

Tema	Frekans	Yüzde
Evet, karşılamıştır.	25	%66
Beklentimin üstündeydi.	6	%16
Kısmen karşılamıştır.	6	%16
Hayır, karşılamamıştır.	1	%2
Toplam	38	%100

İlgili soruya 38 öğretmen yanıt vermiş ve çoğu, eğitimin beklentilerini karşıladığını ifade etmiştir (f=33/%82). Bu tema altındaki öğretmen görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

K4: Evet karşıladı. Teorik olarak bildiğimiz birçok yöntem ve tekniği uygulamalı olarak görme ve bu uygulamaların içinde bulunma imkânı bulduk. Bu sebeple teoriyi pratiğe sınıflarda nasıl dönüştürürüm kaygısından kurtuldum.

K15: Tarih öğretiminde klasik düz anlatım çok yetersiz kalıyordu. Üstelik düz anlatım ile müfredat yetişmiyor, öğrenciler de konuyu özümseyemiyordu. Bu eğitim ile daha zevkli ve daha kısa sürede amacımıza ulaşabileceğimizi gördük.

K31: İlk gün ne olduğunu anlamaya çalıştığım ve ilk kez farklı bir uygulama gördüğüm için alışamadım. Daha sonra ise etkinlikler aracılığıyla grup kaynaşması ve eğlenceli bir sınıf ortamı oluşturdu. Bilgi beceri ve tutumlarda değişimlere neden oldu. Beklentim yeni şeyler öğrenmekti ve öğrendim de

K35: Gerçekleştirilen eğitim beklentilerimizi karşılamanın ötesinden amacına ziyadesiyle hizmet etmiştir. Çünkü seminerler genel anlamda sıkıcı ve zaman kaybı olarak değerlendirilir ama bu sefer gerçekten eğlenceli ve faydalı olduğu kanaatindeyim.

Hizmet içi eğitim programının beklentilerini karşıladığını ifade eden öğretmenlerin farklı öğretim yöntem ve tekniklerini bu süreçte uygulamalı olarak öğrenmelerinin, var olan sorunlarının çözümü için etkili olabileceğini düşündükleri görülmektedir.

Öğretmenlerin bir bölümü ise beklentilerinin kısmen karşılandığını (f=6/%16) belirtmişlerdir. Bu tema altındaki öğretmen görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

K14: Belli oranda evet. Öğretmen olarak hep suçu öğrencilerde ararız. Burada bizimde bazı konularda farklı çalışmalar yapmamız gerektiğini kavradık. Azda olsa faydalı olduğunu düşünüyorum.

K33: Kısmen. Ülkemizde eğitim sistemi şuan itibariyle bizlerin eğitimini aldığımız öğretim yöntem ve tekniklerini uygulama imkanı sağlamamakta. Öğretmen eğitim-öğretimden çok evrak işleriyle uğraşmak zorunda bırakılmıştır. Ayrıca sınıfların fiziki yapısı ve öğrenci sayısı öğrenci merkezli eğitim-öğretim yöntemlerinin uygulanmasını oldukça zor hale getirmektedir.

Öğretmenlerin yenilikçi öğretim yöntem ve tekniklerini uygulama konusunda daha önce çoğunlukla öğrencileri suçlu olarak görürken, bu süreçte kendilerine ilişkin eksiklikleri fark etmeleri önemli bir bulgudur.

Öğretmenlerden yalnızca biri hizmet içi eğitim programının beklentisini karşılamadığını ifade etmiştir. Öğretmenin görüşü şu şekildedir:

K37: Karşılammamıştır. Çünkü dar bir zamana sığdırılan sayıca fazla etkinlik yorucu olmakla birlikte böyle bir etkinliğin bir defaya mahsus gerçekleştirilmesi kalıcılık ve değer oluşturma konusunda yetersiz kalacaktır.

Yukarıdaki görüşte öğretmen, her ne kadar eğitimin beklentilerini karşılamadığını ifade etse de belirttiği nedenlerin eğitimin belirli bir süre içine sıkıştırılması ve eğitimin sürekliliğinin olmamasına yönelik olduğu görülmektedir.

Yenilikçi Tarih Öğretimi Hizmet İçi Eğitim Programının İçeriğine Yönelik Bulgular

Öğretmenlerden aldıkları hizmet içi eğitim programının içerik boyutunu değerlendirmeleri için başka hangi konulara yer verilebileceğine ilişkin görüşlerini belirtmeleri istenmiştir. Öğretmenlerin çoğunluğu içeriği yeterli olarak değerlendirirken bazı öğretmenler içerikte farklı konulara yer verilebileceğini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu soruya vermiş oldukları yanıtlardan iki temaya ulaşılmıştır. Temalara ilişkin frekans bilgileri Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. Katılımcıların Hizmet İçi Eğitim Programının İçeriğine İlişkin Görüşleri

Tema	Kod	Frekans	Yüzde
İçerik yeterlidir.		28	70
	Sınıf yönetimi	4	10
İçerikte farklı konulara yer verilebilir.	Rehberlik	3	7,5
	Öğretmen sorunları	1	2,5
	Teknoloji	2	5
	Ölçme ve değerlendirme	1	2,5
	Sınıf dışı mekanların kullanımı	1	2,5
Toplam		40	%100

Öğretmenlerin çoğunluğu hizmet içi eğitim programının içeriğinin yeterli olduğunu ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin bir bölümü de içerikte farklı konulara yer verilmesi gerektiğini belirtmişlerdir (f=11 / %28,5). Bu yöndeki öğretmen görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

K2: Eğitimde teknoloji, yöntem ve tekniklerine uygulamalı olarak daha fazla yer verilmesi gerektiğini düşünüyorum.

K9: Teknolojinin (bilgisayar, tablet) ve ofis programlarının eğitimde kullanımı

K26: Sınıf yönetiminden de bahsedilebilirdi.

K27: Soru hazırlama teknikleri, sınıf rehber öğretmenlerin öğrencilerle ilgili tutum ve davranışları.

K39: Sınıf içi eğitimde kullanılabilecek yöntem ve teknikler verildi. Sınıf dışında örneğin tarihi mekânların geziminde de daha etkili nasıl öğretim yapılabilir? Bunun üzerinde durulabilirdi.

Öğretmenlerin içeriğe ilişkin yukarıda yer verilen bazı önerilerinin hizmet içi eğitim kapsamında yer alabileceği görülürken bunlardan bazılarının eğitimin amaçları ile örtüşmediği ortadadır. Öğretim yöntem ve teknikleri uygulamalı olarak verilirken aslında uygulama sırasında sınıf yönetimine ilişkin ipuçları da sunulmaktadır ancak öğretmenlerden oluşan bir ortamla gerçek sınıf ortamı birbirinden farklıdır. Dolayısıyla öğretmenlerin eğitimin amaçları, kapsamı ve sınırlılıkları konularında farkındalıklarının daha yüksek olması ve eğitim sürecinde yapılan uygulamaları kendi sınıflarına uyarlama noktasında kendilerini geliştirmeleri gerekmektedir. Hizmet içi eğitim kapsamında öğretmenlere otantik ölçme ve değerlendirmeye ilişkin bir oturum gerçekleştirilmiştir. Buna rağmen öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme bağlamında içeriğin zenginleştirilmesine ilişkin görüşleri ölçme ve değerlendirme ve sınıf yönetimi konularında daha ayrıntılı bilgiye ihtiyaç duyduklarını göstermektedir.

Katılımcıların Yenilikçi Tarih Öğretimi Hizmet İçi Eğitim Programının Eğitimcilerinin Yeterliliklerine İlişkin Görüşlerine Yönelik Bulgular

Hizmet içi eğitim uygulamalarında eğitim veren kişiler en az öğrenme-öğretme sürecinin diğer öğeleri kadar önem taşımaktadır. Öğretmenlerin bu tür eğitimleri takip etmelerinde ve ilgilerinin çekilmesinde eğitim veren kişilerin yeterliliklerine duydukları inanç ve güven etkili olmaktadır. Bu bağlamda, çalışmada öğretmenlerden hizmet içi eğitimi gerçekleştiren eğitimcilerin yeterliliklerini değerlendirmeleri istenmiştir. Öğretmenlerin tamamı eğitimcileri yeterli olarak değerlendirirken bir öğretmen eğitimcilerin tarih bölümü mezunu olmaları gerektiğini ifade etmiştir. Temalara ilişkin frekans bilgileri Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. *Katılımcıların Yenilikçi Tarih Öğretimi Hizmet İçi Eğitim Programı Eğitimcilerinin Yeterliliklerine İlişkin Görüşleri*

Tema	Kod	Frekans	Yüzde
Eğitimciler yeterlidir.	Alana hakim olma	15	34,9
	İletişim	10	23,2
	Teknoloji kullanımı	3	7
	Zaman kullanımı	2	4,7
	Derse hazırlıklı gelme	5	11,6
Alan uzmanı olmalıdır.		8	18,6
	Toplam	43	%100

Görüşlerden bazıları şu şekildedir:

K16: Alanlarına hâkimdiler. Derslere hazırlıklı gelmişlerdi. Teknolojiden yararlanıyorlardı. Zaman verimli kullandılar. İletişim konusunda gayet samimiydiler.

K34: Eğitimcilerimiz kendi alanlarında uzman yetişmiş hocalar. Fakat sosyal bilgiler alanı uzmanı değil tarih bölümünden uzmanlar olmasını tercih ederdim.

K39: Eğitimcilerimiz gayet başarılı ve bilgiliydi. Yalnız eğitimcilerin alanlarının başka olduğunu tarih alanında eğitimcilerin gelmesi konuyla bağlantı noktasında daha iyi olurdu.

Yukarıdaki görüşler değerlendirildiğinde çalışmanın katılımcılarının programın eğitimcilerinin derslere hazırlıklı olarak gelmelerini, etkili iletişim becerisine sahip olmalarını ve zamanı etkili kullanmalarını olumlu ve programın etkililiğini artıran özellikler olarak değerlendirmişlerdir. Dolayısıyla bu tür programlara katılan öğretmenlerin, eğitimcilerin alan uzmanı olmalarını tercih ettiklerinin ve etkinliklerin planlanması ve uygulanması esnasında zamanın etkin ve verimli bir şekilde kullanılmasını vurguladıklarının söylenmesi mümkündür.

Yenilikçi Tarih Öğretimi Hizmet İçi Eğitim Programının Öğrenme-Öğretme Sürecine Yönelik Görüşlere İlişkin Bulgular

Yenilikçi tarih öğretimi hizmet içi eğitim programında farklı yöntem ve teknikler eğitimciler tarafından uygulamalı olarak sunulmuştur. Öğretmenler öğrenme-öğretme sürecinde yenilikçi tarih öğretimi yöntem ve tekniklerini bizzat uygulama ve değerlendirme olanağına sahip olmuşlardır. Öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde bu durumun onlar üzerinde olumlu etkisi bulunduğu görülmektedir. Böylece öğretmenler kendilerine sunulan yöntem ve teknikleri uygulamış, söz konusu yöntem ve tekniklerin hem olumlu yönlerini hem de yaşanabilecek sorunları yaşayarak öğrenmişlerdir.

Temalara ilişkin frekans bilgileri Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5. Katılımcıların Yenilikçi Tarih Öğretimi Hizmet İçi Eğitim Programının Öğrenme-Öğretme Sürecine Yönelik Görüşleri

Tema	Kod	Frekans	Yüzde
Olumlu yönleri	Birebir öğrenme	35	42,3
	Etkin katılım	27	32,5
	Zaman	3	3,6
Sorunlar	Mekan	7	8,4
	Ulaşım	6	7,2
	Bürokrasi	5	6
Toplam		83	%100

Bu doğrultuda öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde aşağıdaki ifadelerin örnek verilmesi bu sonucu daha net bir şekilde ortaya koymaktadır:

K3: Eğitimdeki birçok uygulamaya öğretmenlerin aktif katılımı sağlandı. Bu yüzden çok daha verimli ve kalıcı oldu. Öğretmenin sınıfta uygulama sırasında çıkacak aksaklıkları görmesi sağlanmış oldu.

K6: Daha çok uygulamaya dönük bir eğitim verildi. Zaten bizlerde de eksik olan eğitim, öğretim ve teknikleri yeterince uygulayamamışızdır.

Yenilikçi tarih öğretimi yöntem ve tekniklerinin öğretmenlerin öğrenci rolüne girerek etkin katılımları ile gerçekleştirilmesi öğretmenlerin çoğu tarafından olumlu karşılanırken bazı öğretmenler zaman, mekan ve bürokrasiden kaynaklı sorunlardan dolayı uygulamada sıkıntılar yaşandığını dile getirmişlerdir. Bu yöndeki öğretmen görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

K8: Daha güzel bir mekânda verilebilirdi. Diğer tüm aşamalar gayet güzel ve verimliydi.

K17: Aslında biçimden önce fiziki ortamın seminerin konusu olan yenilikçi eğitime uygun değildi. Uygun ortamda yapacak da bir şey yoktu. İmkânsızlıklardan imkân yaratabildiğini gördük.

K27: Daha uygun bir ortamda yeterli materyallerle çok daha güzel bir eğitim olabilirdi. Buradaki sorun eğitimcilerden ziyade onlara ve bizlere sunulan malzeme yetersizliğinden kaynaklanıyor.

K35: Eğitim verilmiş şekli güzel fakat fiziksel olanaklar özellikle sınıflar kötü aynı zamanda öğretilerinin konaklaması konusunda herhangi bir çalışma yok.

K37: Başarılı bir işleniş süreci olmasına karşın zamansal anlamda yetersiz görüyorum.

Muş il merkezine ilçe merkezlerinden gelen öğretmenlerin konaklama sorununun olması eğitim sürecini olumsuz etkilemiştir. Dolayısıyla, hizmet içi eğitim için görevlendirilen öğretmenin verimli olabilmesi için ulaşım ve konaklama gereksinimlerinin de karşılanması eğitim hizmetinin niteliği ve öğrenme-öğretme sürecinin etkililiği açısından önem kazanmaktadır.

Yenilikçi Tarih Öğretimi Hizmet İçi Eğitim Programında Edinilen Kazanımların Uygulanabilirliğine İlişkin Görüşlere Yönelik Bulgular

Öğretmenlerle, hizmet içi eğitim programı kapsamındaki öğretim yöntem ve tekniklerinin sınıflarda uygulanabilirliğine ilişkin görüşler paylaşılmıştır. Öğretmenlerin bu görüşlerini daha sistematik bir biçimde ifade

edebilmeleri için sorulan soruya verilen yanıtlar çerçevesinde “uygulanabilir”, “bazen uygulanabilir” ve “uygulanamaz” olmak üzere üç temaya ulaşılmıştır. Temalara ilişkin frekans bilgileri Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6. Katılımcıların Yenilikçi Tarih Öğretimi Yöntem ve Tekniklerinin Uygulanabilirliğine İlişkin Görüşleri

Tema	Frekans	Yüzde
Uygulanabilir	16	42
Bazen uygulanabilir	15	39
Uygulanamaz	7	18
Toplam	38	%100

Öğretmenlerin bir bölümü yenilikçi tarih öğretimi yöntem ve tekniklerinin sınıflarda uygulanabilir olduğunu ifade etmektedirler. Bu yönde görüş belirten öğretmenlerden bazılarının ifadeleri şu şekildedir:

K11: Eğitim sistemimiz okulların fiziksel imkânları ve öğrencilerin hazırbulunuşlukları, yoğun öğretim programları göz önüne alındığında bu teknikleri uygulamak çok zor gibi görünse de uygulanabilir olduğunu düşünüyorum. Öğretmenin istekli olması, ön hazırlık yapılması durumunda bu etkinlikler sayesinde derslerin oldukça zevkli hale geleceği öğrencilerdeki sıkıcı tarih dersi önyargısının yıkılacağı görülecektir.

K16: Aldığımız eğitimler okullarda uygulanabilir. İyi bir program yapıldığı takdirde en alt seviyelerdeki sınıflarda bile uygulanır.

K27: Tarih dersinin öğrenciler arasında "ezberci" bir ders olarak görülmesi nedeniyle büyük bir sıkıntı vardı. Ancak bu tip eğitimlerde dersin daha eğlenceli ve öğrenciyi de derse daha aktif katması nedeniyle uyguladığında öğrencinin konuyu kavrayabileceğini düşünüyorum.

Öğretmenler her ne kadar yenilikçi öğretim yöntem ve tekniklerinin uygulanabileceğini ifade etseler de öğrenci hazırbulunuşluluğu, ön hazırlık yapılması gerekliliğinden, programın düzenlenmesi ve öğrencinin olumsuz tutumlarından da bahsetmişlerdir.

Yenilikçi tarih öğretimi yöntem ve tekniklerinin bazen uygulanabilir olabileceğini belirten öğretmenler de benzer sorunların yanı sıra okuma yazma bilmeyen öğrencilerin bulunması, zaman sıkıntısı yaşanması gibi farklı sorunları da ifade etmişlerdir. Bu yöndeki görüşlerden bazıları şu şekildedir:

K17: Okuldan okula değişir. Gayet başarılı bir şekilde düzenlenebilecek okullar var. Diğer taraftan okuma-yazma bilmeyen

öğrencilerin olduğu ya da sırf zorunlu olduğu için okula gelen öğrencilerin olduğu okul ve sınıflarda maalesef biraz zor.

K33: Her yöntem konusunda olmasa da (öğrenci profili, zaman yönetimi, sosyo-ekonomik kısıtlamalar vb. göz önüne alınarak) oldukça işlevsel olabileceğini düşündüğüm etkinlikler bulunmaktadır.

K39: Eğitim sırasında da sık sık diye getirildi aslında bu konu MEB'de en başta müfredat bizi engelleyen durum ve bulunduğum okulda öğrencilerin hazırbulunuşluğu iyi değil. Zaman sıkıntısı var. Ancak bazı konularda kısa süre uygulanabilir.

Katılımcı öğretmenlerin bir bölümü ise yenilikçi tarih öğretimi yöntem ve tekniklerinin uygulanamaz olduğunu ifade etmişlerdir. Görüşlerden bazıları şu şekildedir:

K3: Düşünmüyorum. Öğrenci profili, bakanlığın işleri (yönetmelikler, veli beklentisi) öğretmenin yapmak zorunda olduğu angarya işler. Eğitim çok verimli geçti ancak sınıflarda uygulama açısından sıkıntı olacağını düşünüyorum. Öncelikle yapılan etkinlikler için ideal bir sınıf ortamı ve öğrenci hazırbulunuşluğunun uygun olması gerekiyor. Ancak bizim okullarımızda öğrenciler akademik olarak çok geri. Gürültülü olan etkinliklerde idarecilerinde sıkıntı yaratacağını düşünüyorum.

K34: Süreç içerisinde uygulanabilir. Öğrenci ihtiyaçları düşünülürken bu tarz uygulamalar zaman kaybindan başka bir şey değil. Sınıfların fiziki şartları sınıf mevcudunun kalabalık oluşu bu uygulamaları gerçekleştirmemize engel. Fakat her dönem birkaç saati bu tarz etkinliklere ayırabiliriz.

K37: Hayır. Uygulanabilir olabileceğini düşünmüyorum. Çünkü; 1. müfredat yoğunluğu zaman alıcı bu yöntemlere imkan sağlamaz. 2. Sınıf mekân olarak öğrenci sayısı olanak ve maddi olanaklar bakımından yetersiz. 3. idarenin düşüncesi ne yönde olacak?

Yenilikçi tarih öğretimi yöntem ve tekniklerinin uygulanabilir, bazen uygulanabilir ya da uygulanamayacağına ilişkin görüşlerde belirtilen tüm nedenlerin birbirine benzer olduğu görülmüştür. Bu durum nedeniyle bu süreçte öğretmenlerin özerk davranışlarının yöntem ve tekniklerini uygulanabilirliğinde etkili olduğu düşünülmektedir. Bazı öğretmenler karşılaşılabilecek sorunların çözülebileceğini bazıları ise sorunların çözülemeyeceğini ifade etmişlerdir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Yenilikçi tarih öğretimi hizmet içi eğitim programının değerlendirilmesi amacıyla yapılmış olan bu çalışmada öncelikle söz konusu eğitimin katılımcıların beklentilerini karşılama durumu incelenmiştir. Bu bağlamda öğretmenlerin büyük çoğunluğunun görüşlerinin, eğitimin beklentilerini karşıladığı yönünde olduğu görülmüştür. Hizmet içi eğitim programının beklentilerini karşıladığını ifade eden öğretmenlerin farklı öğretim yöntem ve tekniklerini bu süreçte uygulamalı olarak öğrenmelerinin, karşılaştıkları sorunların çözümü konusunda kendilerine yardımcı olacağını düşündükleri belirlenmiştir. Dolayısıyla öğretmenlerin hizmet içi eğitim bağlamında yeni bilgi, beceriler ve tutumlar edinmelerinin gelişimlerine önemli katkılar sağladığının söylenmesi mümkündür. Benzer şekilde, Önen ve diğerleri (2009) tarafından yapılmış olan ve yapılan bir hizmet içi eğitim uygulamasının öğretmenlerin farklı yöntem ve teknik bilgilerindeki değişime etkisini ortaya koymaya çalışan çalışmada, eğitimden önce öğretmenlerle yapılan görüşmelerde öğretmenlerin sınıflarında en çok soru-cevap, düz anlatım ve deney yöntemlerini kullandıkları belirlenmiş; eğitimden sonra öğretmenlerin öğretim yöntem-tekniklerine ve yapılandırmacı yaklaşıma ilişkin bilgilerinde önemli artışlar olduğu saptanmıştır.

Kaya, Küçük ve Çepni (2004) de hizmet içi eğitim programına katılan fizik öğretmenlerinin tamamına yakınının kurs süresince uygulanan etkinliklerin amaçlara ulaşmada ve yaklaşık üçte ikisinin ise yeni bilgi, beceri ve tutum kazandırmada etkili olduğunu düşündükleri belirlemişlerdir. Akkuş ve Kadayıfçı (2007), kimya öğretmenlerine yönelik laboratuvar kullanımı ile ilgili verilen hizmet içi eğitim programına katılan öğretmenlerle yapmış oldukları çalışmada; kurstan önce birçok öğretmenin bazı öğretim yaklaşım ve tekniklerinin sadece ismini duyduklarını belirtirken; kursun sonunda çoğu öğretmen bu yaklaşım ve teknikleri öğrendiklerini ifade ettiklerini ortaya koymuşlardır.

Öğretmenlerin çoğunluğu kendilerine sunulan eğitimin içeriğini yeterli olarak değerlendirirken bazı öğretmenler içerikte farklı konulara yer verilebileceğini belirtmişlerdir. Bu konular arasında ise öncelik ölçme-değerlendirme ve sınıf yönetimi konularına yöneliktir. Gökdere ve Çepni (2004)'nin üstün yetenekli öğrencilerin fen öğretmenlerinin hizmet içi eğitim ihtiyaçlarını belirlemek amacıyla yapmış olduğu çalışmada içerik boyutunda öğretmenlerin birçok konuda ihtiyaç belirttikleri ortaya konulmuştur. Proje tabanlı öğrenme yaklaşımı ve etkinlikler, yeteneklilikle ilgili internet siteleri ve süreli yayınlara ulaşım, modern öğretim teorileri ve uygulamalı etkinlikler, Bloom taksonomisi ve formal operasyon dönemi özellikleri, dünyadaki yetenek geliştirme modelleri, araştırmacı öğretmen modeli ve laboratuvar yaklaşımları ise en fazla ihtiyaç duyulan konular olarak ifade edilmiştir.

Azar ve Karaali (2004) fizik öğretmenlerinin eğitim teknolojisinde kuram ve uygulamalar, eğitim yönetimi ve planlama, öğrenci merkezli eğitim, kişisel yeterliliklerin geliştirilmesi, sınıf iklimi ve yönetiminin sağlanması konularında hizmet içi eğitim gereksinimleri olduğunu ortaya koymuşlardır. Gerek bu çalışmanın sonuçları gerekse alanyazındaki benzer çalışmaların sonuçları öğretmenlerin derslerinde kullanılabilir farklı öğretim yöntem ve teknikleri ve özellikle de bunların nasıl uygulanacağı konusunda hizmet içi eğitime gereksinim duyduklarını göstermektedir. Dolayısıyla kendilerine verilecek hizmet içi eğitim seminerlerinde olabildiğince farklı yaklaşımın ele alınması ve uygulamalı olarak gösterilmesi, öğretmenlerin mesleki gelişimlerine olumlu katkıda bulunurken, öğrenci merkezli uygulamaları da artıracığı ve öğretim programlarında yansıtılan anlayışa uygun öğrenme ortamlarının oluşacağı düşünülmektedir.

Öğretmenlerin özellikle ölçme ve değerlendirme ve sınıf yönetimi konularında hizmet içi eğitimlere gereksinim duydukları da görülmektedir. Benzer şekilde, Özdemir (2010)'un çalışması da ilköğretim öğretmenlerinin genel olarak alternatif ölçme-değerlendirme araçları konusunda hizmet içi eğitime ihtiyaç duyduklarını göstermiştir. Öğretmenlerin en fazla hizmet içi eğitim ihtiyacı duydukları araçlar yapılandırılmış grid, rubrik ve tanılayıcı dallanmış ağaç olurken; en az hizmet içi eğitim ihtiyacı duydukları ölçme araçları ise gözlem, öz değerlendirme ve grup değerlendirme olarak belirlenmiştir. Bununla birlikte, ilköğretim ikinci kademedeki görev yapan öğretmenlerin, sınıf öğretmenlerine göre alternatif ölçme değerlendirme araçlarına yönelik daha fazla hizmet içi eğitim ihtiyacı duydukları da ortaya konulmuştur. Dolayısıyla yöntem ve teknikler ile ölçme ve değerlendirme gibi konular söz konusu olduğunda içeriğin farklı teknikleri kapsar şekilde genişletilmesi ve zenginleştirilmesi bu tür eğitimlerin etkililiği ve öğretmenlerin ihtiyaçlarını karşılayabilmesi açısından önem taşımaktadır. Ancak, bu noktada zaman sınırlaması bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.

Çelen, Kösterelioğlu ve Akın Kösterelioğlu (2016) eğitimlerin öğretmenlerin ihtiyaçlarına uygunluğu, eğitimin ilgilerini çekmesi, eğitimin yapılacağı zamanın uygunluğu ve kim tarafından verileceği gibi olguların öğretmenlerin hizmet içi eğitim uygulamalarına katılım düzeylerini arttıran ve dolaylı olarak olumlu tutum geliştirmelerine etki eden unsurlar olduğunu ortaya koymuşlardır. Bu çalışmada da bir motivasyon kaynağı olarak hizmet içi eğitimi gerçekleştiren eğitimcilerin yeterliliklerinin değerlendirilmesi istenmiştir. Öğretmenlerin tamamı eğitimcileri yeterli olarak değerlendirirken bir öğretmen eğitimcilerin tarih bölümü mezunu olmaları gerektiğini ifade etmiştir. Hizmet içi eğitim programlarında, eğitimi veren kişilerin önemi Altun ve Gök (2010) tarafından yapılmış olan çalışmada da görülmektedir.

Öğretmenlerin hizmet içi eğitimleri tercih etme gerekçelerinin incelendiği çalışmanın katılımcıları, ideal olarak nitelendirilebilecek bir hizmet içi eğitim programının en az doktora düzeyinde eğitim almış ve alanında uzman kişiler tarafından verilmesi gerektiği yönünde görüş belirtmişlerdir. Özen (2005)'in hizmet içi eğitim programlarında görevli öğretim elemanlarının yeterliliklerine ilişkin öğretmen görüşlerini incelediği çalışmanın sonuçları da, öğretmenlerin kendilerine hizmet içi eğitim sunan öğretim elemanlarını öğretmenlik yeterlilikleri açısından olumlu olarak değerlendiklerini göstermektedir. Çalışmanın bulguları katılımcı öğretmenlerin öğretmen yeterlilikleri olarak; sorulan sorulara açık bir şekilde cevap verme, hizmet içi eğitim programları süresince görsel ve işitsel ders materyallerini etkili biçimde kullanma, dersler sırasında ele alınan gerçek yaşamla ilişkilendirme ve kursiyer öğretmenleri alanları ile ilgili en son gelişmelerden haberdar etme gibi konulara dikkat ettiklerini ortaya koymaktadır. Özen (2006) tarafından yapılmış olan ve hizmet içi eğitim programlarında kalitenin artırılmasına yönelik öğretmen görüşlerinin incelendiği çalışmada ise öğretmenler, hizmet içi eğitim programlarının niteliğinin artırılması için bu tür eğitimlerin alanında uzman kişiler tarafından verilmesi gerektiğini ve eğitimcilerin uygulamalar sürecinde konulara iyi hazırlanmış ve etkinlikleri iyi planlamış olmalarının önemli olduğunu belirtmişlerdir. Çalışmada öğretmenler tarafından dile getirilen görüşler de bu bulgular ile örtüşmektedir. Katılımcıların, kendilerine eğitim veren kişilerin alanlarında uzman olmalarının önemli olduğunu belirtmeleri ve dolayısıyla sunulan içeriğe hakim olmalarının gereğini ifade etmeleri bunu göstermektedir. Bunun yanı sıra, farklı yöntem-teknik ve materyallere yer vermeleri, katılımcılarla etkili iletişim kurabilmeleri ve sınıf ortamına yönelik örnek uygulamalar gerçekleştirmeleri de eğitimcilerin değerlendirilmelerinde olumlu etkenler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde yenilikçi tarih öğretimi hizmet içi eğitim seminerinde yapılan uygulamaların onlar üzerinde olumlu etkisi bulunduğu söylenmesi mümkündür. Öğrenme-öğretme sürecinde katılımcı öğretmenlerin, kendilerine sunulan yöntem ve teknikleri uygulama ve böylece söz konusu yöntem ve tekniklerin hem olumlu yönlerini hem de yaşanabilecek sorunları yaşayarak öğrenme olanağına sahip olmaları eğitimin etkililiğini artırmış görünmektedir. Özen (2005) ve Özen (2006) tarafından gerçekleştirilen çalışmaların bulguları da bu sonuçlar ile benzerlik göstermektedir. Söz konusu çalışmalarda katılımcılar bir hizmet içi eğitim programının niteliğinin artırılmasında ve etkililiğinin sağlanmasında öğrenme-öğretme sürecine dikkat çekmektedirler. Bu bağlamda; sunulan içeriğin uygulamalı olarak gösterilmesinin, farklı materyallerin kullanımının ve öğretmenler ile etkili bir iletişim kurularak onların sorunlarına çözüm

önerileri getirilmesinin bu tür programların öğretmenlerin gözünde değer kazanmasında önemli unsurlar olduğu görülmektedir.

Yenilikçi tarih öğretimi hizmet içi eğitim programına katılan öğretmenler arasından ilçe ve köylerden gelerek eğitime katılanlar açısından ulaşım ve konaklamanın sorun oluşturması, hizmet-içi eğitim seminerinin öğrenme-öğretme sürecini olumsuz yönde etkilemiştir. Bazı öğretmenlerin ulaşım sorunları dolayısıyla derslere geç kalmaları ve/ya da erken ayrılmak zorunda kalmaları yapılan etkinliklere katılımlarını sınırlandırmıştır. Bu tür sorunların, eğitim saatlerine uygun olarak kendilerine sunulacak ulaşım ve konaklama hizmetleri ile çözülebilmesi mümkün iken, e-hizmet içi eğitimler de bu tür sorunları çözebilecek alternatif uygulamalar olarak karşımıza çıkmaktadır. Böylece kişilerin en ekonomik şekilde ve en az iş ve zaman kaybıyla kendilerini geliştirmeleri mümkün olabilecektir (Yılmaz ve Düğenci, 2010).

Hizmet içi eğitim programlarının etkililiği bu tür eğitimlerde sunulan içeriğin öğretmenler tarafından sınıflarda uygulanması ile mümkündür. Bu noktada öğretmenlerin konulara yaklaşımları önem kazanmaktadır. Başka bir ifade ile, öğretmenler kendilerine sunulan bilgilerin sınıf ortamında uygulamaya konulması yönünde olumlu bir tutuma ve bakış açısına sahiplerse, hizmet içi eğitim programlarının gerçek amaçlarına ulaşması mümkün olmaktadır. Bu nedenle çalışmada öğretmenlerin, öğrenci merkezli farklı yöntem ve tekniklerin sınıf ortamında uygulanabilirliğine ilişkin görüşlerinin ortaya konulması da amaçlanmıştır. Yenilikçi tarih öğretimi hizmet içi eğitim programına katılan öğretmenler her ne kadar eğitimde kendilerine uygulamalı olarak sunulan öğretim yöntem ve tekniklerinin kendi sınıflarında da uygulanabileceğini düşündüklerini ifade etseler de; öğrenci hazırbulunuşluluğu, ön hazırlık yapılması gerekliliği, öğrencinin olumsuz tutumları gibi etkenleri öğrencinin aktif katılımını gerektiren bu tür uygulamaların sınıf ortamında yaşama geçirilmesinin önündeki engeller olarak dile getirmişlerdir. Bununla birlikte, yapılandırmacılık merkezli yöntem ve tekniklerin sınıf ortamında uygulanamayacağını düşünen öğretmenlerin büyük çoğunluğunun fikirlerinin eğitimden sonra değişmesi ve uygulamayı deneyeceklerini ifade etmeleri eğitim açısından olumlu bir sonuçtur. Benzer şekilde, Lavonen ve diğerleri (2012)'nin fizik öğretmenlerinin alan bilgilerinin ve pedagojik yeterliliklerinin geliştirilmesi amacıyla bir buçuk yıl süreyle gerçekleştirilmiş hizmet için eğitim programını değerlendirdikleri çalışmalarında, bu programın öğretmenler üzerinde olumlu etki göstermiş olduğunu belirtmişlerdir. Çepni ve Çoruhlu (2010)'nun çalışmaları da, alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerine yönelik hazırlanmış olan hizmet içi eğitim seminerine katılan öğretmenlerin bu teknikleri sınıflarında istekli olarak kullandıklarını ortaya koymaktadır.

Ancak, öğretmenlerin daha kolay ve zahmetsiz olarak nitelendirdikleri teknikleri daha fazla tercih ettikleri görülmektedir. Bunun yanı sıra, öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeyleri, ailelerinin eğitim seviyeleri ve derse yönelik etkileri de öğretmenlerin hizmet içi eğitim programında öğrendiklerini sınıf ortamında uygulamaya koymalarını etkilemektedir (Çepni ve Çoruhlu, 2010). Karagiorgi ve Charalambus (2007)'un Kıbrıs'ta, okul öncesi ve sınıf öğretmenlerine verilmiş olan hizmet içi bilgi iletişim teknolojileri eğitiminin etkililiğini belirlemeye yönelik yapmış oldukları çalışmanın sonuçları ise, eğitimin öğretmenlerin kişisel tutumları ve becerileri üzerinde olumlu etkisi bulunduğunu ancak bu durumun sınıftaki uygulamalara yansımadığını ortaya koymuştur.

Yenilikçi tarih öğretimi hizmet içi eğitim programının değerlendirilmesine yönelik yapılmış olan bu çalışmanın bulguları doğrultusunda aşağıdaki önerilerin getirilmesi mümkündür:

1. Hizmet içi eğitim programlarının içeriklerinin belirlenmesi sürecinde ilgili programa katılması muhtemel olan öğretmenlerin görüşleri alınmalıdır.
2. Farklı yöntem ve teknikler ile öğretim materyallerinin kullanımına ilişkin hizmet içi eğitim seminerleri teorinin ötesine geçilerek uygulamalı olarak sunulmalıdır.
3. Hizmet içi eğitim programlarına katılan öğretmenlerin konaklama ve ulaşım sorunları çözülmeli ve bu anlamda katılımcıların yararlanabileceği olanaklar sunulmalıdır.
4. Hizmet içi eğitim programlarını veren eğitimciler, katılımcı öğretmenlerin branşlarını bilen ve alana hâkim kişiler arasından seçilmelidir.
5. Hizmet içi eğitim programlarında görevlendirilecek eğitimcilerin sınıf yönetimi ve etkili iletişim konularına hâkim olmalarına dikkat edilmelidir.
6. Yenilikçi tarih öğretimi yöntem ve tekniklerinin okullarda uygulanabilmesi için öğretmen özerkliğinin sağlanması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Altun, A. ve Gök, B. (2010). Determining in-service training programs' characteristics given to teachers by conjoint analysis. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 2(2), 1709-1714.
- Akkuş, H. ve Kadayıfçı, H. (2007). Laboratuvar kullanımı konulu hizmet içi eğitim kursu ile ilgili bir değerlendirme. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27(1): 179-193.
- Azar, A. ve Karaali, Ş. (2004). Fizik öğretmenlerinin hizmet içi eğitim ihtiyaçları. *Milli Eğitim Dergisi*, 162.

- Bal, M. S. (2011). Türkiye’de tarih öğretiminin sorunları ve çözüm yolları konusunda öğretmen adayı ve öğretmen görüşlerinin karşılaştırılması. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(15): 371-387.
- Bektaş Öztaşkın, Ö. (2010). Identifying the in-service training needs of the social studies teachers within the context of lifelong learning. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 2(2), 3036-3042.
- Buckley-Zistel, S. (2009). Nation, narration, unification? The politics of history teaching after the Rwandan genocide. *Journal of Genocide Research*, 11(1): 31-53.
- Çelen, Ü., Kösterelioğlu, İ. ve Kösterelioğlu, M. A. (2016). Öğretmenlerin hizmet içi eğitime katılmaya yönelik tutum ve beklentilerine ilişkin durum değerlendirmesi. *Journal of Human Sciences*, 13(3), 3696-3710.
- Çepni, S., Kaya, A. ve Küçük, M. (2005). Fizil öğretmenlerinin laboratuvarlara yönelik hizmet içi ihtiyaçlarının belirlenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(2), 181-196.
- Çepni, S. ve Çoruhlu, T. Ş. (2010). Alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerine yönelik hazırlanan hizmet içi eğitim kursundan öğretime yansımalar. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(28): 117-128.
- Demircioğlu, İ. H. (2007). Tarih öğretiminde filmlerin yeri ve önemi. *Bilig*, 42: 77-93.
- Demircioğlu, İ. H. ve Tokdemir, M. A. (2008). Değerlerin oluşturulma sürecinde tarih eğitimi: amaç, işlev ve içerik. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 6(15): 69-88.
- Demircioğlu, İ. H. (2009). Tarih öğretmenlerinin tarihsel düşünme becerilerine yönelik görüşleri. *Milli Eğitim*, 184: 228-239.
- Demirel, Ö. ve Budak, Y. (2003). Öğretmenlerin hizmetiçi eğitim ihtiyacı. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 33(33): 62-81.
- Dilek, D. ve Soğucaklı, Yapıcı G. (2005). Öykülerle tarih öğretimi yaklaşımı. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18: 115-130.
- Ergin, İ., Akseki, B. ve Deniz, E. (2012). İlköğretim okullarında görev yapan sınıf öğretmenlerinin hizmet içi eğitim ihtiyaçları. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(42): 55-66.
- Gökdere, M. ve Çepni, S. (2005). Üstün yeteneklilerin fen bilimleri öğretmenlerine yönelik bir hizmet içi eğitim uygulama ve değerlendirme çalışması. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(3), 271-296.
- Gültekin, M., Çubukçu, Z. ve Dal, S. (2010). İlköğretim öğretmenlerinin eğitim-öğretimle ilgili hizmetiçi eğitim gereksinimleri. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29: 131-152.
- Günbayı, İ. ve Taşdöğen, B. (2012). İlköğretim okullarında çalışan öğretmenlerin hizmet içi eğitim programları üzerine görüşleri: bir durum çalışması. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 1(3): 87-117.
- Güven, A., Gazel, A. A. ve Sever, R. (2004). Tarih öğretmenlerinin gezi-gözlem uygulamalarında karşılaştıkları sorunlar. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9: 225-235.

- Güven, İ., Bıkmaz, F., Demirhan, C. ve Keleşoğlu, S. (2014). *Tarih öğretimi kuram ve uygulama*. Ankara: Pegem.
- Huberman, A. M. & Miles, M. B. (1994). Data management and analysis methods. In Denzin, Norman K. & Lincoln, Yvonna S. (Eds), *Handbook of qualitative research* (pp. 428-444). Thousand Oaks, CA, US: Sage Publications.
- Johnson, B. & Christensen, L. (2012). *Educational Research (Fourth Edition)*. SAGE Publications, Inc.
- Karagiorgi, Y. & Charalambous, K. (2006). ICT in-service training and school practices: In search for the impact. *Journal of Education for Teaching*, 32(4), 395-411.
- Kaya, A., Küçük, M. ve Çepni, S. (2004). Fizik laboratuvarlarına yönelik hazırlanan bir hizmet içi eğitim programının değerlendirilmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(2): 89-103.
- Köksal, H. (2010). Türkiye’de tarih öğretimi tartışmaları ve tarih öğretiminde kültür okuryazarlığı. *Eğitim, Çalışma ve Toplumsal Barış: Türkiye’den ve Dünyadan Örnekler*.
- Kumral, O. ve Saracaloğlu, A. S. (2011). Eğitim programlarının değerlendirilmesi ve eğitsel eleştiri modeli. *International Journal of Curriculum and Instructional Studies*, 1(2): 27-35.
- Küçüktepe, C. (2013). Sınıf öğretmenlerinin hizmet içi eğitim ihtiyaçlarının öğretmen görüşlerine göre belirlenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(2): 26-43.
- Lavonen, J., Jauhainen, J., Koponen, I. T. & Kurki-Suonio, K. (2004). Effect of a long-term in-service training program on teachers' beliefs about the role of experiments in physics education. *International Journal of Science Education*, 26(3), 309-328.
- Low-Beer, A. (2003). School history, national history and the issue of national identity. *International Journal of Historical Learning, Teaching and Research*, 3(1): 1-6.
- Madden, T. (2003). *Okul yöneticileri ve öğretmenler için düzenlenen hizmet içi eğitim etkinliklerinin değerlendirilmesi (Eskişehir ili)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Metin, M. ve Özmen, H. (2010). Fen ve teknoloji öğretmenlerinin performans değerlendirmeye ilişkin hizmet içi eğitim (HİE) ihtiyaçlarının belirlenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 18(3): 819-838.
- Önen, F., Mertoğlu, H., Saka, M. ve Gürdal, A. (2009). Hizmet içi eğitimin öğretmenlerin öğretim yöntem ve tekniklerine ilişkin bilgilerine etkisi: Öpyep örneği. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(3): 9-23.
- Özdemir, S. M. (2010). İlköğretim öğretmenlerinin alternatif ölçme ve değerlendirme araçlarına ilişkin yeterlilikleri ve hizmet içi eğitim ihtiyaçları. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 8(4): 787-816.
- Özen, R. (2005). Teachers' perceptions about the teaching competencies of INSET programs' instructors. *Eğitim ve Bilim*, 30(136): 68-76.

- Özen, R. (2006). ""Perceptions of teachers on improving the quality of inset programs. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1): 97-111.
- Özer, B. (2004). In-service training of teachers in Turkey at the beginning of the 2000s. *Journal of in-service Education*, 30(1), 89-100.
- Patton, M. Q. (1997). *Utilization-focused evaluation: The new century text (3rd ed.)*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative evaluation and research methods (3rd ed.)*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications, Inc.
- Phillips, R. (1996). History teaching, cultural restorationism and national identity in England and Wales. *Curriculum Studies*, 4(3): 385-399.
- Quanchi, M. & So'o, A. (2003). *Teaching History. A Guide for Teachers Teaching History for the First Time*. The Council of Presidents of Pasific Island History Associations.
- Strauss, A. & Corbin, J. (2009). *Basics of qualitative research. techniques and procedures for developing grounded theory*. SAGE Publications, Inc.
- Şıvgın, H. (2009). Ulusal tarih eğitiminin kimlik gelişimindeki önemi. *Akademik Bakış*, 2(4): 35-52.
- Şimşek, A. (2006). Tarihsel romanın eğitimsel işlevi. *Bilig*, 37: 65-80.
- Tekin, S. ve Ayas, A. (2006). Kimya öğretmenlerinin hizmet-içi eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesi: Trabzon örneği. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31: 169-178.
- Veenman, S., Van Tulder, M. & Voeten, M. (1994). The impact of inservice training on teacher behaviour. *Teaching and Teacher Education*, 10(3), 303-317.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2004). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. 4. Baskı*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, K. (2009). A vision of history teaching and learning: Thoughts on history education in secondary schools. *The Hisgh School Journal*, 92(2): 37-46.
- Yılmaz, H. ve Düğenci, M. (2010). Hizmet içi eğitime farklı bir yaklaşım: e- hizmet-içi eğitim. *XII. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri*, 67-74.
- Zaman, S., Günal, H. ve Zaman, N. (2011). Tarih öğretmenlerinin harita kullanımı ile ilgili düşünceleri üzerine bir araştırma: Erzurum örneği. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(2): 205-218.

